

“Moara cu noroc” – Ioan Slavici

Ca și scriitor, **Ioan Slavici** aparține **epocii marilor clasici** alături de Ion Luca Caragiale, Mihai Eminescu, Ion Creangă și Titu Maiorescu (cel care îi introduce în epocă). Cele mai reprezentative opere ale sale sunt „Budulea Taichii”, „Popa Tanda” și „Moara cu noroc”.

Opera literară „Moara cu noroc” are ca an de apariție anul 1881 și este publicată în volumul „Novele din popor”. Titlul volumului sugerează specia literară a operelor cuprinse și tema de inspirație: viață socială, rurală, aparținând perioadei marilor clasici și curentului literar realism. În mod veridic, **realitatea apăsătoare** a schimbării și transformării umane este surprinsă în proză, încercarea de moralizare specifică lui Slavici, dar fără a înfrumuseța în vreun fel soarta personajelor.

Opera literară aparține genului epic, iar ca specie literară este **o nuvelă psihologică.**

Teorie

Nuvela – specia literară a genului epic în proză, cu dimensiuni cuprinse între povestire și roman, în care conflictul este puternic, iar accentul cade pe conturarea personajului.

Nuvela psihologică – tipul de nuvelă axat pe conflictul interior al personajului, în care acțiunea urmărește declinul acestuia sub aspect moral și spiritual.

Caracteristici ale nuvelei psihologice – surprinde personaje din toate mediile sociale: **negustori, târgoveți, hangii, porcari, țărani, etc.** Se urmărește dezumanizarea personajului influențat de bani sau dorința de îmbogățire. Apar ca motive literare: **banul, averea, moștenirea.** Se urmăresc stări sufletești și trăiri aparte: **frica, alienarea, erosul, obsesia,** toate surprinse prin procedeul analizei psihologice, ca mijloc de investigare a psihologiei umane. **Conflictul interior** este puternic și este surprins în operă în detrimentul celui exterior. De obicei, se realizează valorificarea morală a textului de analiză psihologică.

Realismul – curentul artistic și literar manifestat la mijlocul secolului al 19-lea, pe plan european, a cărui estetică se baza pe reflectarea veridică a realității în artă.

Elemente ale realismului – **tema de inspirație, viața socială**, surprinderea diferitelor categorii sociale în evoluție, punându-se în evidența conflictul dintre ele. Personajul este văzut în evoluție, realizându-se analiza psihologica a acestuia. Este surprins un mediu social în care personajul își găsește propriul destin. Apare **degradarea individului** și tema de inspirație prezintă o realitate neînfrumusețată în care limbajul joacă un rol esențial.

Titlul

Titlul operei – *morfologic* este alcătuit din două substantive comune. În sens *denotativ*, se face referire la un spațiu amenajat pentru a se măcina cereale și șansă. În sens *conotativ*, titlul ilustrează în primul rând, ironia naratorului pentru soarta personajului principal. Locul luat în arendă, o fostă moară transformată în han ar trebui să aducă prosperitatea celui care se mută acolo, însă norocul în acel loc nu și-l face hangiul, ci îi este impus de Sămădău. Deci, moara cu noroc este un loc nefapt, care datorită influenței negative exercitate, în special de Lică Sămădăul, își va pune amprenta și asupra personajului principal care parcurge toate etapele decăderii.

Tema

Tema – specifică nuvelei psihologice o constituie **dezumanizarea sub influența nefastă a banului**. În cele 17 capitole, se urmărește căderea continuă sub aspect moral și spiritual a personajului literar „Ghiță”, surprinsă și prin intermediul conflictului interior. Opera are o structură liniară și atrage toate personajele într-un conflict major.

Perspectivă narativă

În nuvela realistă se observă tendința de obiectivare a **perspectivei narative**, impersonalitatea naratorului, narațiunea la persoana a III-a, atitudinea detașată în descriere. Pe lângă perspectiva obiectivă a naratorului omniscient, intervine **tehnica punctului de vedere** în intervențiile simetrice ale bătrânei, care exprimă cu autoritatea vârstei mesajul moralizator al nuvelei.

Momente ale subiectului și conflicte

Cârciuma de la moara cu noroc este așezată la răscruce de drumuri, izolată de restul lumii, înconjurată de pustietăți întunecoase. În **expozițiune**, descrierea drumului care duce la „Moara cu noroc”, realizată în manieră realistă prin **tehnica detaliului semnificativ** și a locului în care se află cârciuma. Semnele părăsirii anticipează destinul tragic al familiei.

Simetria incipit – final se realizează prin descrierea drumului. Simbolistica inițială a drumului se completează în final, cu sugestia drumului vieții care se continuă și după tragedie „Apoi ea luă copiii și plecă mai departe”.

Subiectul nuvelei îl constituie etapele și efectele confruntării dintre protagonistul Ghiță și antagonistul „Lică”. Ghiță se dovedește harnic și priceput, iar primele semne ale bunăstării nu întârzie să apară. **Intriga** este constituită de apariția lui Lica la „Moara cu noroc”, șeful porcarilor și al turmelor de porci din împrejurimi, care tulbură echilibrul familiei. Lică este individualizat printr-un portret realizat în mod direct de către narator, prin utilizarea **tehnicii detaliului, notarea amănuntului semnificativ**. El are un orgoliu de stăpân și își impune încă de la început regulile „Eu sunt Lică Sămădăul, multe vor fi adevărate și multe scornite”. Ana intuiește că Lică este un „om rău și primejdios” și îl avertizează pe Ghiță. Cu toate că își dă seama de pericol, Ghiță nu se poate sustrage influenței malefice pe care Lică o exercită asupra lui. În sufletul cârciumarului se declanșează conflictul interior între dorința de a rămâne un om cinstit și tentația de a se îmbogăți alături de Lică. Ghiță încearcă să-și ia măsurile de apărare împotriva lui Lică, cumpărându-și două pistoale, doi câini și o slugă.

Desfășurarea acțiunii se conturează în jurul procesului de înstrăinare a cârciumarului de familie. Devine violent, îi plac jocurile crude, are gesturi violente față de Ana și se poartă brutal cu cei mici. La un moment dat ajunge să regreta că are familie pentru că nu-și poate asuma riscul total de îmbogățire alături de Lică. Datorită generozității Sămădăului, Ghiță se îmbogățește și devine complice la diverse nelegiuri: jefuirea arendașului și uciderea unei femei și a unui copil. Reținut de poliție, lui Ghiță i se dă drumul numai pe „chezășie”. Acesta se aliază cu jandarmul Pinteș, dar nu reușește să fie onest nici cu el, dorind să păstreze o parte din bani, ceea ce îi va aduce moartea.

Punctul culminant al nuvelei coincide cu ultima treaptă a decăderii morale a personajului principal. El este dispus să facă orice pentru a se răzbuna, își aruncă

soția în brațele lui Lică, iar ea, dezgustată de lașitatea soțului i se dăruiește, deoarece Lică e „om” și Ghiță e „o muiere îmbrăcată în haine bărbățești”. Când se întoarce Ghiță, și realizează acest lucru, o ucide, iar este ucis de Răuț, din ordinul lui Lică.

Deznodământul este tragic. Un incediu provocat de oamenii lui Lică distruge „Moara cu noroc”, iar Lică se sinucide pentru a nu fi prins de Pinte.

Nuvela are un **final moralizator** fiindcă personajele sunt sancționate pe măsura faptelor săvârșite. Singurele personaje care supraviețuiesc sunt bătrâna și copiii.

Personajele operei nu sunt numeroase, dar se observă evoluția lor.

Personaje

Ghiță – personajul principal al cărui statut social moral se schimbă pe parcursul nuvelei. La începutul operei pare în ipostaza de cizmar cinstit, dar sărac, dornic de a se îmbogăți, ca urmare devine hangiu. La început, apreciat datorită onestității, dar dominat de obsesia banului, se transformă în tipul parvenitului, omul care decade atât spiritual cât și sufletește. Ultima ipostază a degradării îl surprinde ca soț ucigaș al propriei soții, fiind exploatat de Lică.

Lică Sămădăul – personajul secundar care evoluează liniar pe parcursul operei. Personajul se conturează caracterial, bun cunoscător al psihologiei umane.

Ana – personaj secundar, mamă și soție, femeie frumoasă, care este atrasă de Lică, considerându-l un bărbat impunător. Devine adulterină și este ucisă de Ghiță, incapabil să confrunte adevărul.

Bătrâna – personaj secundar, mama Anei, considerat un alter-ego al naratorului. Femeia reprezintă înțelepciunea populară, vocea experienței care lasă totul în voia destinului.

Moduri de expunere

Modurile de expunere – îndeplinesc o serie de funcții epice în discursul narativ.

Descrierea inițială – pe lângă rolul de fixare a coordonatelor spațio – temporale și funcție simbolică de anticipare.

Narațiunea obiectivă – își realizează funcția de reprezentare prin absență mărcilor subiectivității, prin impresia de stil cenușiu.

Dialogul – contribuie la caracterizarea indirectă și susține veridicitatea relațiilor dintre personaje și concentrarea epică.

Limbaj

Limbajul naratorului și al personajelor au aceleași registre stilistice: limbajul regional, ardelenesc, limbajul popular, oralitatea. Înțelesul moralizator este susținut prin zicale și proverbe populare sau replicile bătrânei de la început sau sfârșit.

Concluzie

Având în vedere aceste caracteristici, opera literară „Moara cu noroc” de Ioan Slavici este o **nuvelă psihologică** deoarece are trăsăturile unei vieți de familie și importanța banului.